

Licht en *uitzicht*

De stad lijkt ver weg als je bij Joke en haar gezin vertoeft. En toch woont de familie onder de rook van Rotterdam. Het water waar ze op uitkijken en de doordachte verlichting maken van de tuin een bron van vermaak. Maar daarvoor moest alles wel eerst flink op de schop.

170m²

De tuin is dankzij het lichtplan ook 's avonds een heerlijke plek om te zijn. De border wordt feestelijk verlicht met mini-scopes.

Tuinpaspoort:
afmeting 170 m²
waar Heerjansdam
sinds 2020
ligging zuidwest
beplanting die tegen een stootje kan

Tuinontwerper Erwin Stam was blij verrast toen hij de tuin van Joke voor het eerst bezocht: "Die ligging! Perfect! De tuin ligt aan 'het Waaltje', in de volksmond de naam voor De Waal, een oude rivierarm bij Heerjansdam. De kinderen van het gezin gaan geregeld het water in en bootje varen is een van de favoriete bezigheden. En toch was er vanuit het huis was totaal geen visuele verbinding met het water. Zo zonde! De bewoners gaven aan dat ze niet goed wisten wat ze met de tuin aan moesten. Dat zag ik meteen: het was rommelig, met een trapje hier en een trapje daar. Zo'n tuin waar je zomaar kan struikelen. Iedere vorm van eenheid ontbrak. Je kon er gewoon niet zoveel mee."

De wensen waren duidelijk: voldoende leefruimte en een overdekt deel om zo lang mogelijk buiten te kunnen zijn om samen te eten, gasten te ontvangen en gezellig te barbecueën. Zicht op de rivier en verbinding met het water was ook een must. De mooie bakstenen muur was een vast element, net als de twee oude bomen met hun bijzondere vorm, een sierkers (Prunus) en een valse chris-

tusdoorn (Gleditsia triacanthos): die wilde de familie graag behouden. De rest van de tuin mocht helemaal op de schop.

Diepte en lengte

Erwin: "Mijn uitgangspunt was: zorgen voor dieptewerking in de lengterichting, dat maakt de tuin veel royaler. In deze tuin zijn het niet alleen de traptreden bestaande uit houten balken die in de lengte zijn gelegd, maar ook de opstelling van de eettafel op het terras bij het huis, die hebben we bewust in de lengte geplaatst om de lengterichting extra te benadrukken. Het voordeel van deze opstelling is ook dat iedereen die aanschuift zicht heeft op de tuin en het water. Het terras van betontegels met voegen van 10 cm waarin gras groeit, vormt een visuele link tussen het terras en het gazon. Tegels en gras vormen als het ware de groene loper richting de trap en het water. Het is ook een van de elementen die de tuin 'rainproof' maken: regenwater wordt via het gazon en de grasvoegen afgevoerd. De trap is een luie trap, dat wil zeggen: met

De bestrating van tegels met grasvoegen fungeert als groene loper tussen het terras bij het huis en de trap die uitkomt op de aanlegsteiger. In de traptreden zijn onzichtbaar opbouwspots verwerkt.

Deze tuin is regenbestendig. Overtollig regenwater kan weg via het gras, de groene voegen tussen de betontegels en de borders.

Een prettige eigenschap van padoekhout is dat het spel mooi grijs wordt.

Mooi naast de muur: een border met wuivende grassen, groenblijvende planten en planten die bloeien in zachte tinten.

Pluimhortensia (*Hydrangea paniculata* 'Phantom') verbloeit van crèmekleurig naar rozerood.

De tuin wordt nu van de vroege ochtend tot laat in de avond optimaal benut

een helling van minder dan 45 graden, met een grote optrede en kleine aantrede. De trap is van padoek, een oranjerode houtsoort die al na een jaar mooi vergrijsd. De treden bestaan uit balken die in de lengterichting zijn gelegd, in de richting van de zichtlijn vanuit het huis. De ruimte tussen de balken maakt het effect wat minder massief, maar heeft ook nut: hout werkt altijd en dankzij de ruimte tussen de balken kan het uitzetten bij vochtige weersomstandigheden. De trap loopt door in de zitbank op de steiger van hetzelfde hout. Dat maakt van de steiger een plek om heerlijk aan het water te zitten.”

Grijs met zachte tinten

Er is gekozen voor beplanting die tegen een stootje kan, want een tuin aan het water heeft ook een keerzijde: het kan er bij slecht weer behoorlijk spoken. De siergrassen worden 's winters niet afgeknipt, zodat ze het hele jaar met de wind mee wuiven. In combinatie met groenblijvende planten als naaldvaren (*Polystichum*) en lage druifheide (*Leucothoe* 'Zeblid') met een rode zweem is de beplanting ook in de wintermaanden mooi om te zien. Erwin: “Voor mij is de ultieme tuin een tuin met een helder lijnenspel in combinatie met weelderig groen.”

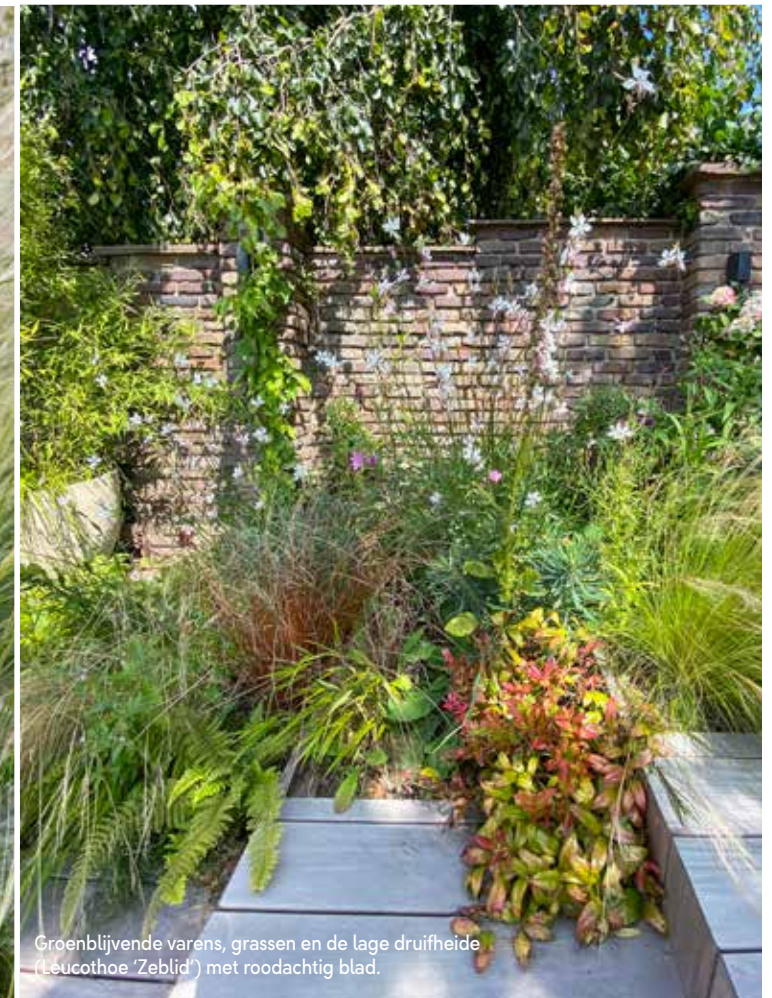
Ik vind het belangrijk dat op donkere, sombere dagen de tuin toch licht en warmte uitstraalt. Met de juiste materiaalkeuze, de accessoires en de keuze van de beplanting bereik je dat. In deze tuin zijn het de grijze betontegels en het vergrijsde hout in combinatie met een beplanting in zachte tinten die de tuin licht houden. De grote potten van Domani helpen daar ook bij: de mooie zandkleur past perfect bij het vergrijsde hout van de trap.”

Aandacht voor verlichting

Een weloverwogen lichtplan maakte deel uit van het ontwerp. In de traptreden zijn opbouwspots verwerkt die je overdag niet ziet. Dat geldt ook voor de verlichting in de borders en de spots die de bomen mooi uitlichten. Alleen de wandspots zijn zichtbaar aanwezig. De tuin wordt nu van de vroege ochtend tot laat in de avond optimaal benut. Als het maar even kan zit het gezin buiten. Op mooie dagen wordt er gevaren en duiken de pubers zo vanaf de aanlegsteiger het water in. Erwin: “Dat is het belangrijkste als je een tuin aanlegt: dat het voor de opdrachtgevers een plek is die goed voelt, een plek waar je graag wilt zijn. Dat is met deze tuin aan ‘het Waaltje’ zeker gelukt.” erwinstam-tuinstudio.com

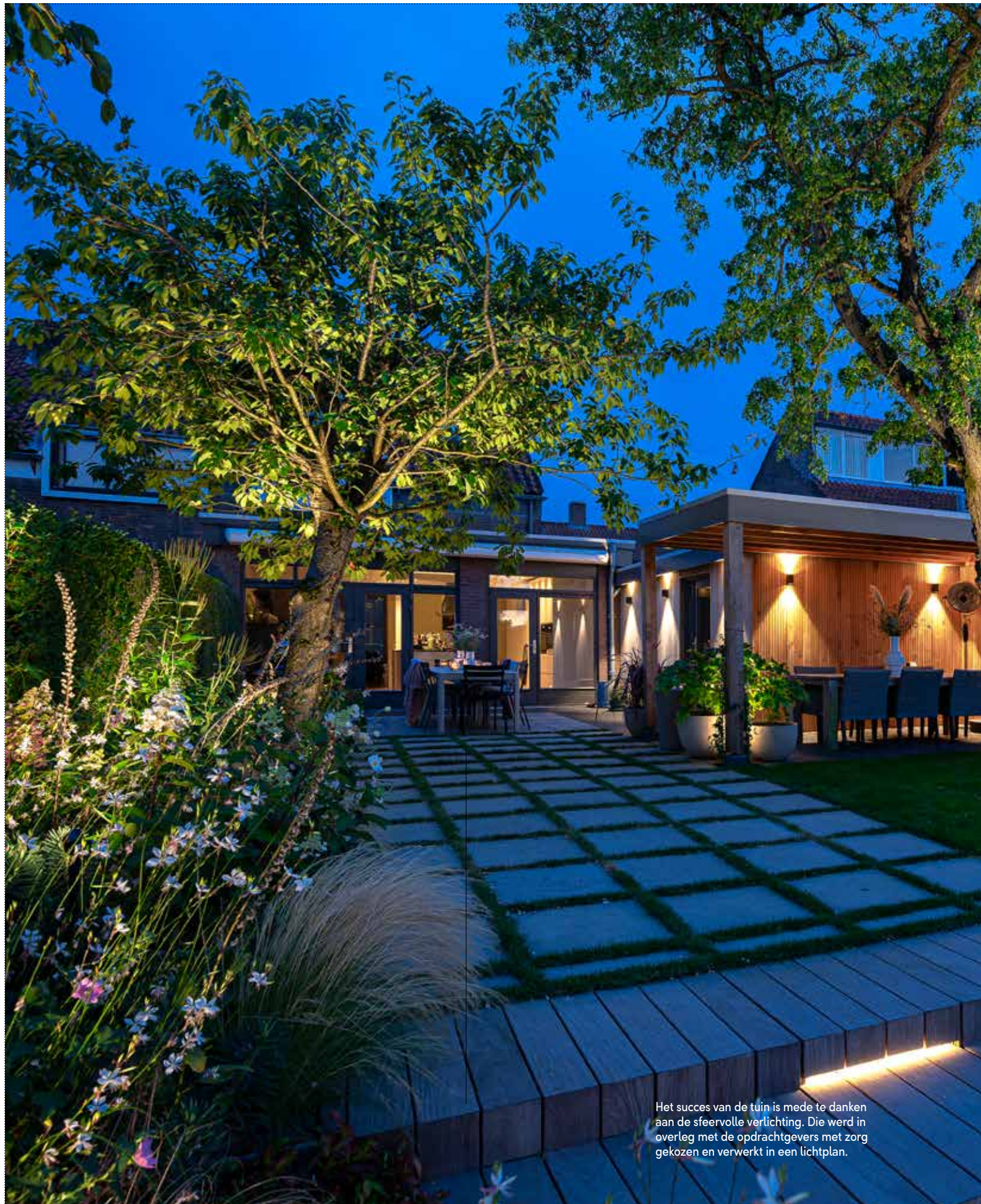

Vadergras (*Stipa tenuissima* 'Ponytails') gecombineerd met vuurwerkplant (*Dictamnus albus*).

Groenblijvende varens, grassen en de lage druifheide (*Leucothoe* 'Zeblid') met roodachtig blad.

Het succes van de tuin is mede te danken aan de sfeervolle verlichting. Die werd in overleg met de opdrachtgevers met zorg gekozen en verwerkt in een lichtplan.

Aan de slag

Een goed *lichtplan*

De verlichting in de tuin aan het water was onderdeel van het complete tuinplan van tuinontwerper Erwin Stam. Hij werkt graag met de energiezuinige led-verlichting van In-lite. Dit systeem werkt op 12 volt laagspanning. Er is ook tuinverlichting die werkt op 24 volt. Door middel van een transformator wordt de 230 volt van het lichtnet omgezet naar 12 volt of 24 volt. Dankzij deze veilige laagspanning is de verlichting eenvoudig aan te sluiten, te verplaatsten en uit te breiden via het 'plug & play'-systeem: je klikt de armaturen gemakkelijk op de grondkabel. De transformator kan binnenshuis worden geïnstalleerd. Dit zijn de stappen die Erwin heeft doorlopen:

Stap 1: Lichtplan

Maak een lichtplan aan de hand van een plattegrond van de tuin. Geef daarop aan waar de lichtpunten moeten komen. Je kunt bijvoorbeeld het pad of een trap verlichten of sfeerlicht aanleggen op het terras. Met grondspots worden de borders of bomen mooi verlicht. Er is ook verlichting met

een grondpen die tussen de planten in de border kan worden gestoken. Als de grondpen flexibel is, wiegt het licht met de wind mee. Geef op de plattegrond ook aan in welke richting het licht straks moet schijnen. Voorkom bijvoorbeeld dat een spotje recht de woonkamer in schijnt.

Stap 2: Kabelplan

Geef op de plattegrond aan waar de kabels komen. Leg kabels strak langs het pad, het terras of aan de voet van de gevel. Werk de kabels straks zo weg dat je ze niet per ongeluk stuk steekt met een spade of raakt tijdens het maaien. Aan de hand van het kabelplan weet je hoe lang de kabels moeten worden, waar de vertakkingen naar de armaturen komen en welke verbindingen je nodig hebt. Zie de website van In-lite, waar je een digitaal 'boodschappenlijstje' kunt maken.

Stap 3: De juiste transformator

Kies een transformator die het aantal VA's (Volt Ampere) aankan om overbelasting te voorkomen. Tel de VA's van

de armaturen op die je gaat aansluiten. Je vindt de VA's op de verpakking. Op de transformator HUB-50 van In-lite sluit je bijvoorbeeld maximaal 50VA aan, op de HUB-100 maximaal 100VA en op de SMART HUB 150VA. De trafo's zijn voorzien van een tijdschakelaar en bewegingsmelder. De SMART HUB van In-lite kun je aansturen via de app op een tablet of smartphone.

Toch 230 volt?

Ook als je voor 230 volt kiest, is het maken van een lichtplan handig. Ligen er nog geen kabels in de tuin? Houd er dan rekening mee dat het van overheidswege verplicht is om de grondkabels 50 cm diep in te graven. Dat is geen probleem als de tuin nog moet worden aangelegd, maar in een bestaande tuin kunnen de graafwerkzaamheden de boel flink op z'n kop zetten. De kabels moeten uitkomen op een geaarde groep in de meterkast. Heb je geen ervaring met de installatie van elektriciteit? Laat de klus dan over aan een erkend installateur. Kijk op www.centraalregistertechniek.nl

